

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. X. Spes faciliùs impetrandæ dispensationis, reperta in copula incestuosa occulta, vel manifesta, non debet semper explicari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

Sanè, si vera est sententia Navarri & Aver-
sa, quòd Decretum Trid. loquatur, etiam de
Matrimonio clandestino, & post sponsalia co-
pula habita fuerit animo maritali; sicut facillè
fieri potuit, & ipsi optimè norunt, qui copulam
habuerunt; procul dubiò hæc copula explican-
da foret, utpote per quam Matrimonium fuit
contractum & consummatum.

Quid ergò, inquis, si non est habita eo ani-
mo; sed spe faciliùs impetrandi dispensationem?
Responso erit.

CONCLUSIO X.

Spes faciliùs impetrandæ dispen-
sationis, reperta in copula ince-
stiosa occulta vel manifesta, non
debet semper explicari.

483. *Spes facilio-
ris dispensa-
tionis tem-
pore Pij. V.
erat expli-
canda.*
Tempore Pii V. fuisse necesse hunc ani-
mum explicare, jam sup. audivimus ex
Navarro, eò quòd ipse expressè declarasset, suam
intentionem esse non dispensandi in hoc casu;
actus autem agentium non operantur ultra eor-
um intentionem, & rationabiliter Pontifex
potuit habere talem intentionem; quia tamen
desuper nullam legem sanxivit; hinc Aliqui
censent, non esse nunc necesse eum animum
explicare, nisi Matrimonium intervenit.

*Etiã hodie
juxta San-
chez. Pro-
batio.*
At dicendum est (inquit Sanchez sup. n.
38.) eam spem necessariò exprimendam esse,
ne dispensatio sit subreptitia. Et communiter
ratio redditur: quia copula ex tali animo habita,
tantum abest, ut sit causa facilioris dispensatio-
nis, quòd potiùs eam reddat difficiliorem, &
retrahat Pontificem ab ea concedenda.

484. *Simile.*
Simile fit in Monacho, cum quo invalidè dis-
pensatur, ut transeat ad aliam Religionem, tacito
animo, quo dimisit habitum, quando dimisit
animo faciliùs dispensationem obtinendi, eò
quòd nosset, Pontificem non dispensare, nisi ha-
bitu priùs dimisso. Quo exemplo utitur Navar.
ut sup. audivimus, Man. c. 22. n. 86. Enimve-
rò æquipollenter hic exprimit falsum: dum en-
nim dimissionem habitus allegat, ut causam se-
cum dispensandi, videtur tacitè dicere, ex fragi-
litate à se dimissum esse, & non fraude. Quip-
pe dimissio dolosa non est dispensandi causa, ne
ex fraude commodum reportetur.

485. *Oppugnatur
à Sanchio.
Primò.*
Sed hæc ratio (inquit Sanchez sup.) non be-
nè probat hanc sententiam: Primò: quia si hic
non allegaret, ut causam dispensationis, illam
habitùs dimissionem, vel copulam, in quibus
dicta fraus, & spes reperta sunt, sed alias causas
veras ac legitimas, non videtur aliqua tacita fal-
si expressio. Cum nulla res necessariò expri-
menda taceatur. Et si dicas: fraudem illam ne-
cessariò exprimendam, petis principium, cum
de hoc sit quæstio, & supponas, quod proban-
dum erat; cum inde virtualement falsi expressio-
nem inferas.

Secundò. Secundo: quia si aliæ causæ veræ & suffici-

entes allegarentur, non probatur, ex hac tacita
falsi expressione dispensationem esse subreptiti-
am. Quia ipsamet formalis expressio falsi in
quadam causa non vitiat, quando aliæ veræ &
sufficientes expressæ sunt: necum virtualis ex-
pressio falsi id efficiet. Undè doctrina hæc non
est universaliter vera; sed quando delictum id
allegatur ut causa, & constat fore, ut, eo non
allegato, Pontifex minime dispensaret eo mo-
do, quo dispensavit. Quia tunc delictum frau-
dulenter admissum explicatur, ut legitima causa
dispensationis, cum talis non sit, sed retrahendi
ab illa concedenda, ne ex delicto commodum
reportetur. Atque ita virtute & æquipollenter
exprimitur falsum: quia virtute dicitur id cri-
men ex fragilitate patratum, ac proinde, ut fra-
gilitati prospiciatur, esse dispensandi causam.
Ita Sanchez.

Et concludit dicens: Regrediendo ergò ad 486.
nostram quæstionem, superest causam assigna- *Conclusio*
re; cur in incestu consanguineorum & affi- *Sanchij.*
nium, habito spe faciliùs dispensationis impe-
trandæ, sit necessariò spes hæc narranda. Nam
prædicta regula huic exemplo adaptari nequit.
Quia tantum abest, ut ea copula absque hac spe
habita inducat Pontificem ad faciliùs dispen-
sandum, ut potiùs, tamquam retrahentem, di-
xerimus n. 8. eam esse necessariò explicandam.
Sic ille.

Prorsùs dixisti; sed non sufficienter proba-
sti, contra Navarrum, Pontium & alios, qui
docent oppositum; scilicet, quòd, secluso Ma-
trimonio, copula habita solum ex fragilitate &
libidine possit & soleat esse causa rationabilis,
quæ Pontifex inducatur ad dispensandum.

Quæ ergò ratio sententiæ Sanchez? Ea qui-
dem est (inquit ipse) quam tradit Gutierrez *487.*
qq. Canon, lib. 1. cap. 15. n. 20. Quia nimi- *Quæ sit*
rum stylus Curiaæ habet, ut in literis dispensa- *ratio sen-*
tionis impedimenti consanguinitatis vel affini- *tentia ip-*
tatis, explicatâ copulâ, addatur clausula condi- *sius.*
tionalis hæc: *Dummodò copula habita non sit spe*
facilioris dispensationis. Quare licet ea non adda-
tur, nec explicetur copula, amplectendo opi-
nionem probabilem, relatum n. 6. dicentem,
non esse eam necessariò explicandam; adhuc
suppletur hæc clausula, juxta dicta n. 19. &
dispensatio erit subreptitia, non explicatâ copu-
lâ hoc animo habitâ. Quòd stylus Curiaæ decla-
ravit mentem Pontificis esse, non dispensare
hoc casu, nisi id exprimat. Ita Sanchez.

Quem sequitur Gobat in suo Alphab. tr. 9. *488.*
n. 626. ibi: At verò si non fuit initium Matri- *Gobat se-*
monium, sed solum habita copula incestuosa, *quirit*
distingendum est; aut enim ea copula fuit ha- *Sanchium.*
bita eâ intentione, ut tantò faciliùs impetrare-
tur dispensatio, & tunc taciturnitas copulæ vi-
tiat rescriptum, redditque illud irritum: Sanchez
disp. 25. n. 38. cum Omnibus, quos legi; quia
scilicet ita habet expressus, & Pontifici notus
stylus Curiaæ, expressus etiam in facultatibus
Nuntiorum Apostolicorum; non tamen exten-
dendus ad casum, quo solum unus sponsorum
habet illam intentionem, nec eam manifestat
alteri.

alteri, Sanchez loco citato n. 31. Sic ille.

Opposium
docet Perez.

Signum profecto, quod non legerit nec Perezium, nec Averlam, quos tamen sæpius citat, Alioqui scivisset, non Omnes cum Sanchio sentire. Siquidem Perezius disp. 46. secl. 7. n. 10. manifestè recedit à Sanchio, dicens: Si non ponatur clausula illa conditionalis: *Dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*, etiam si re ipsa fuerit copula, & spes ipsa, non reddi dispensationem subreptitiam. Scio contrarium docere Sanchez disp. 25. ad finem n. 38. Quia putat, eam clausulam suppleri, & estò non apponatur, intelligi clausulam illam, apponi solitam de stylo Curia. Sic ille. Quomodo evidentius posset recedere a Sanchio?

489.
Item Averfa
quando copula non
allegatur
pro causa.

Potro Averfa sup. §. Verum, scribit sequentia verba: Si adsint alia sufficientes causæ dispensationis, quæ solæ absque allegatione copulæ valeant obtinere dispensationem: tunc necesse non erit exponere copulam, atque adeò nec eam intentionem, quâ habita est. At quando ex copula ipsa accipi debet causa, & sponsi hanc causam adducunt, ut dispensationem obtineant, quia habuerunt inter se copulam, & idèò imminent gravia damna & scandala, nisi inter se contrahant; tunc quidem oportet exponere, si eâ intentione & fraude habuerunt copulam, ut hac de causa faciliorem dispensationem obtineant. Ita advertit Pontius n. 32. dicens cum Navarro, id non oriri ex Decreto Concilii, sed per se ex natura rei. Idem etiam volunt Alii, qui propterea eam rationem reddebant:

Pontius.

Et quidem eo ipso, quò dicuntur aliqui habuisse copulam spe & intentione facilius obtinendi dispensationem, intelligitur, quò voluerint & velint ex causa & allegatione copulæ impetrare dispensationem. Alioqui non cogitassent sibi prodesse copulam ad faciliorem dispensationem. Attamen copula, habita solùm ex fragilitate & libidine, potest quidem & solet esse causa rationalis inducens Pontificem ad dispensandum. Sed habita ex ea intentione & fraude, retrahit potius à dispensatione concedenda.

490.
Secus quando
allegatur.

Et ideo, quando copula allegatur pro causa, debet exponi cum sua vera qualitate, & quâ intentione habita sit, ne dispensatio evadat subreptitia & irrita. Et hoc ipsum est quod stylo Curia confirmatur: apponitur enim ea clausula in literis dispensatoriis, quando copula allegatur pro causa. Ac etiam non apponatur, per se subintelligitur. Hactenus Averfa cum Pontio, & Navarro, Contrà Sanchium; si hic velit, copulam illam esse explicandam, etiam dum alia adsunt causæ sufficientes dispensandi, ut videtur velle, cum rejiciat aliorum rationem, & exemplum Navarri de Monacho, & fundet se in solo stylo Curia.

491.
Quomodo
intelligenda
facultas
Nuntij Apo-
stolici.

Hæc bene consideret Gobatius, & videbit quòd facultas Nuntii Apostolici, quam adducit, scilicet, dispensandi *Gratis cum quibuscumq; personis intra sua legationis limites existentibus, quarto, aut etiam tertio & quarto, etiam multiplici consanguinitatis & affinitatis gradibus conjuncta* Bosco de Matrim. Pars II.

seu se attingentes scienter vel ignoranter conjuncta sunt, vel aliis se, non tamen sub spe facilius habenda dispensationis à Sede Apostolica, carnaliter cognoverunt: quòd, inquam, intelligi possit hæc facultas, pro quando ex ipsa copula accipi debet causa.

Herculè si is foret stylus Curia, ut semper exprimeretur vel copula incestuosa, vel etiam dictus animus, mirum profecto est, Navarrum, qui tot annis vixit Romæ, peritissimusque erat hujus styli, utpotè, qui fuit coopatus in sacrum Summæ Pœnitentiariæ Prætorium, & in eo munere ita se gessit, ut illustrissimus Cardinalis Franciscus Alciatus, summus etiam Propœnitentiarius, *Ingenue, me audiente* (ita inquit Auctor vitæ Navarri) *dixerit, absente Navarro, sacrum Pœnitentiariæ Prætorium, viris sane quidem in omni disciplinarum genere clarissimis ornatum, acephalon esse, adeoq; illustrissimum illud Prætorium ab eo, ob divinam scientiam, ferè pendere universum.* Mirum, inquam, est, tantum virum non meminisse illius styli, putà, exprimendi copulam incestuosam, & spem facilioris dispensationis, quando adsunt alia causæ sufficientes, quæ solæ absque allegatione copulæ valeant obtinere dispensationem.

492.

Mirum quòd Navarri non meminert styli Curia, quem præterdit Sanchez.

Ex his patet, quare in Conclus. addiderim *ly Semper*. Siquidem aliquando dictus animus explicari debet, ut jam diximus, quando videlicet copula allegatur pro causa dispensationis. Fieri autem, ut, seclusa copulâ, alia adsit sufficiens causa, v. g. paupertas; & tunc cum Averfa sustinemus, non esse explicandam copulam, etiam habitam cum spe facilius impetrandi dispensationem; sed dispensationem valere, impetratam solo illo titulo, tacitâ copulâ, nisi aliquis manifestè nobis ostenderit, hodie oppositum servari in Curia, tamquam obligatorium, aut nisi expressè in conditione adderetur conditio: *si non intèventrit copula cum dicta spe, juxta sup. dicta.*

493.

Aliquando d. animus explicandus est. Quando, & quando non.

Addunt aliqui Recentiores; dictam spem non esse exprimendam, nisi exteriùs fuerit significata: quia, inquirunt, spes tantùm interiùs concepta, non subest humanæ potestati. Ita Castro Palao to. 5. disp. 4. punct. ult. §. 3. n. 9. Hurtado & Perez apud Diana p. 9. tract. 7. resol. 36.

494.

An merò interniùs nunquam debeat ex primi affirmant Palao Hurtado, & Perez.

Hoc tamen (inquit Dicassillo sup. n. 137.) non est ita certum; mihi certè non placet. Nam licet conditio illa, tamquam aliquid, de quo judicandum sit ab humana potestate, non possit cognosci, nisi exteriùs manifestetur; tamen ut mera conditio, à qua dependenter detur dispensatio, maximè in foro conscientia, bene potest requiri, etiam si exteriùs non manifestetur, nihil enim obstat, quòd Pontifex, & Commissarius Confessarius ejus nomine eam dispensationem concedant, dependenter ab existentia talis conditionis, quòd enim conditio dispensanti nota sit, vel non sit, non impedit, quò minus possit intentione dispensandi tali conditioni alligare, perinde atque promissionibus, donationibus, & quibuscumque contractibus, ut constat ex dictis Disp. 5. quando egimus de consensu conditionato, tã Matrimonij, quam

Non placet Dicass. & quare.

Arguit Perezium contrarietatis.

495. *Eum defendit Auctor.*

496. *Ostendit non esse sibi contrarium.*

497. *Dubitat an ambæ doctrinae sint verae.*

sponsalitio; ubi ostendimus, non esse necessariam notitiam existentiae conditionis, & posse dari consensum dependentem à quavis conditione, saltem possibili. Unde hoc ipsum dicendum erit in nostro casu, etiamsi existentia conditionis, utpote merè interna, dignosci non possit. In quibus etiam consentit Perez loc. cit. n. 7. & sequentibus, quidquid alibi dicat. Ita Dicastillo.

Ego nullam invenio contrarietatem in dictis Perezii. Enimvero loco citato (id est disp. 46. sect. 6.) n. 8. dicit: Si commissio Papæ sit pro foro conscientiae, ut quando committitur Commissario seu discreto viro, & in ea ponitur clausula illa: *Quomodo copula non fuerit*, tunc dispensationem esse nullam, si copula fuit verè habita, quàmvis sit omnino occulta, & non constet Commissario.

Patet id manifestè; quia clausula illa est conditionalis, & commissio tunc fit Commissario, ut dispense dependenter à veritate non habitae copulae. Clausulae enim dispensationi adjectae semper debent intelligi juxta dispensationis naturam; unde si adjiciantur per modum conditionis, ut tales intelligendae sunt. Sic ibi praefatus Auctor.

Alibi autem, scilicet eadem disp. sect. 7. n. 7. ait: Est verò notandum, hanc spem, cujus est mentio faciendae, debere esse exterius significatam, & non tantum interiùs conceptam; quia spes interiùs tantum concepta non subest humanae potestati. Sic ille.

Sed nunquid hæc doctrina praecedenti contrariatur? Minimè; quia hic agitur de explicanda spe merè interna; ibi autem de exprimenda copula, procul dubio externa, quàmvis per accidens occulta. Iam autem maxima est differentia inter actum merè internum, & actum per accidens occultum; alioqui externum; nam Omnes admittunt, hunc posse praecipere & puniri, estò actus merè internus non caderet sub potestate legislativam humanam, ut est communis sententia. Igitur hæc doctrina non videntur repugnare.

An autem ambæ verè sint, potest merito dubitari; non solum, quia privati contractus possunt fieri, ut bene notavit Dicast. sub conditione merè interna; sed etiam quia Ecclesia punit quosdam actus, si facti fuerint dolo, fraude, seu alio perverso animo; etiamsi hic animus non prodeat per signum externum, ut alibi ostendimus contra Vasquium; cur ergò similiter non posset punire copulam factam cum spe facilioris dispensationis, tamen illa spes non prodeat per signum externum?

Non video quid obstet; hoc enim non est statuere poenam pro intentione merè interna, sed solum non statuere pro actu externo, nisi factò tali intentione; quæ non tam est extensio legis poenalis ad actum internum, quàm limitatio; scilicet ne incurratur poena propter actum externum, nisi sub conditione interna; quam conditionem licet Ecclesia non possit cognoscere, relinquit conscientiae operantis, ut sciat se sic, & non aliter incurrisse poenam pro actu externo.

Et verò, ut maneamus in nostro proposito, 498. nonne d. c. 5. Tridentini tantum punit eos, qui scienter contrahunt Matrimonium in gradibus prohibitis? Nimis clarum est, quòd sic. Et scientia illa nunquid nota est Ecclesiae? Nonne est merè interna cognitio? Si ergò illam potest punire, aut verius, ipsum Matrimonium, cum tali conditione interna contractum, & non aliter; cur non poterit punire spem facilioris dispensationis, aut verius, copulam sub conditione talis spei, & non aliter, quàmvis illa spes sit merè interna? Expectabo disparitatem.

Si autem hoc possit; quare non poterit velle dispensare sub conditione: *Si copula cum tali spe non intervenerit*? Neque idèd spes illa merè interna suberit potestati humanae; sed copula externa, ex tali spe habita.

Si autem à me quaritur; quare dixerim in Concluf. *Occulta vel manifesta*? Respondeo: quia Aliqui in hac materia distinguunt inter incestum publicum & occultum, cum Sanchio sup. n. 11. dicente: Quando incestus esset occultus, non oportet mentionem ejus fieri in dispensatione pro foro externo proposita Pontifici: sed satis est, petere ejus dispensationem in sacra Pœnitentia, explicatâ quoque ibi consanguinitate, vel affinitate publicâ, super qua aut dispensavit, aut dispensaturus est Pontifex. Sicut quando est duplex impedimentum, alterum publicum, & alterum occultum, de quo statim plura. Non quòd tunc impetretur vera dispensatio incestus: is enim (inquit Sanchez) impedimentum non est: sed suppletur vitium dispensationis Pontificiae, in qua narrandus erat hic incestus, ut valida esset.

Et similiter (prosequitur idem Auctor) si is incestus contingat post dispensationem Pontificis, antequam illam Ordinarius expediat, si est publicus, est iterum explicandus Pontifici, cum consanguinitate vel affinitate. Quia redditur tunc dispensatio subreptitia & irrita, ac si à principio is incestus contigisset. Ita Sanchez.

Sed hoc non caret difficultate, & oppositum sentire videtur, imò manifestè sentit Navar. tit. de Consang. 2. edit. consil. 10. ubi examinat hunc casum: N. tractabat de Matrimonio contrahendo cum C. secundo gradu consanguinitatis sibi attinente, & post missam informationem ad urbem, & impetratam commissionem dispensandi, antequam dispensatio fieret, cognoverunt se carnaliter, & postea Commissarius, accepto juramento, quo jurarunt, sese non cognovisse, dispensavit, & contraxerunt publicè Matrimonium, & multis annis vixerunt conjugati. Quaritur de remedio salutis animae & corporis praefatorum. Ecce casus.

Ad quem (inquit Gobat sup. n. 630.) respondet 1. peccasse gravissimè per incestum, & perjurium. 2. valuisse dispensationem, quia in impetratione commissionis Papalis non fuit admissa ulla subreptio, & eam commissionem non potuit irritare incestus subsequens. 3. Matrimonium tamen fuisse cum peccato contractum, eo quòd non petierint ab Episcopo dispensationem super impedi-

Ostendit Ecclesiam posse punire Matr. cum spe merè interna facilioris dispensationis.

499. *Aliqui distinguunt hic inter incestum publicum & occultum, cum Sanchio.*

500. *Propositur casus aliquis ex Navar.*

Triples responsio Navarri. Gobat.

impedimento impediēte incestus.

501.
Secunda
placet Gobat:

Prima responsio (prosequitur idem Auctor) est certa quoad utrumque membrum, nisi jurando sint usi, ut poterant, æquivocatione aut reservatione mentali; secunda placet absolute; tertia displicet; quia Casu 1. n. 7. dixi ex Perez, Tamburino, & aliis, incestum non esse hęc ætate annumerandum impedimentum respectu illius, cum qua intercessit incestus, sed solum respectu ejus consanguinearum. Sic ille.

Sed displicet
Sanchio.

Verum quod ipsi absolute placet, hoc displicet Sanchio, ut sup. vidimus, existimanti, incestum subsequētem, ante executionem dispensationis, posse irritare, & defacto irritare eam commissionem; eò quod mutet casum in dispensatione contentum: cum jam adjunctus sit casus, qui erat necessario explicandus. Quare (inquit ille sup. n. 8.) clausula: *Si preces veritate nitantur*, refertur ad tempus concessionis Pontificis, & executionis Ordinarii, vel Confessoris.

Responderet Gobat cum Navar. negando mutationem casus, nisi intervenisset Matrimonium, aut saltem spes facilioris dispensationis; tunc enim & non aliàs, adjungitur casus necessario explicandus juxta ipsius doctrinam.

502.
Ad quod
tempus referatur
hęc
clausula:
Si preces
vrit.

Quantum ad d. clausulam: *Si preces veritate nitantur*, dubium est, ad quod tempus referri debeat. Quadruplex autem est tempus, ut notat Sanchez sup. disp. 3. n. 1. Primum est, quando impetrans misit Romam. Secundum est, quando Pontifex vel Pœnitentiarius literas concedit, committens Ordinario vel Confessori, ut dispenset. Tertium, quando Ordinarius vel Confessor dispensat. Quartum, quando dispensatione utendum est. De hoc disputavimus sup. Restat ut de aliis differamus.

Non refertur
ad tempus
quo impetrans
misit
Romam.

Et quidem satis certum videtur, non referri ad primum tempus. Quippe veritas precum postulatur, ut dispensatio sit justa, sive ne dispensatio à rectitudine deficiens sit potius dissipatio. Ad quod nihil refert, an causa tempore præcedenti dispensationem fuerit vera nec ne, dummodò vera sit eo tempore; quo dispensatio conceditur.

503.
Occurrit
objectionis
ex Sanchez.

Nec obstat (inquit Sanchez sup. n. 2.) Pontificem fraudis conscius, non concessurum. Quia taciturnitas veri, vel falsi expressio extrinseci, nec conferentis ad dispensationis substantiam, illam non vitiat, quamvis Princeps, veritate cognita, non dispensaret. Hujusmodi autem est veritas causæ pro tempore præterito: eò vel maxime, quod Pontifex denegaret in penam doli, quam dolosus subire non tenetur, antequam sibi infligatur. Sic ille.

Veritas causæ
debet subesse
tempore
concessionis,
ex eod.

Igitur dolus & fraus hic nemini patrocinator; sed veritas causæ, quæ subest tempore concessionis; nisi enim illa tunc subesset, putat Sanchez sup. n. 4. dispensationem fore subreptitiam, quamvis tempore præcedenti fuerit, vel tempore subsequenti existat.

504.
Probat ex
cap. 6. de
Consang.

Probat ex cap. Quo circa, de Consang. ubi Innoc. III. refertur Rosan. Archiepiscopo in hæc verba: *Porro de nobili viro N. pro cuius dispensatione de Matrim. Pars II.*

dispensatione, indulgentiâ scilicet remanenti cum ea, quæ ipsum 5. consanguinitatis gradu contingit, à Sede Apostolica obtinendâ, falsa nobis causa fuerat allegata, proles videlicet: Cum tamen ante dispensationem obtentam, unica filia, quam habebat, viam fuerit universa carnis ingressa, prout tua consultatio continebat, dissimulare poteris, ut remaneat in copula sic contracta, cum ex separatione (sicut asseris) grave videas scandalum imminere. Ubi dicitur, falsam fuisse causam allegatam, nimirum prolem habitam. Ergo non sufficit tempore præcedenti causam fuisse veram.

Sed contra, dicit aliquis: Gloss. ibi verb. *Falsa nobis causa*, inquit: Nota, quod falsa causa allegata non vitiat dispensationem: sic & falsa causa non impedit religionem &c. Ergo hic textus potius oppugnat sententiam Sanchii, quam probet eam.

Responderetur cum ead. Gloss. *Sed contra*; videtur, quod isti ex tali dispensatione non sunt securi, quia tacita veritate, & falso suggesto, dispensatio est obtenta, unde non debet valere, sup. de Rescript. Super literis, & expressum videtur inf. de Sent. Excom. Cum pro causa.

Rogas: ex quo ergo probatur, dispensationem hic valere? Audi Gloss. *Argumentum*, inquit, est in hoc. Dissimulare, quod falsa causa non vitiat dispensationem. Et post pauca subjungit: *Non credo, quod valisset ista dispensatio sic obtenta, nisi hæc Decretalis postea emanasset, & ita ex ista dissimulatione, ex causa, qua hic subjicitur, licite poterant simul esse: alias non essent tuti.*

Igitur secundum hanc Glossam Pontifex ibi de novo dispensavit, propter periculum scandalum. Unde ex isto cap. perperam Aliqui colligunt, Episcopum tali casu posse dispensare. Perperam, inquam, quia non dicitur, Episcopum posse dispensare, sed, dissimulare; quæ oppidò sunt diversa. Unde summarius d. textus sic habet. *Non valet dispensatio obtenta à Papa super Matrimonio inter consanguineos contracto, si ibi causa falsa sit expressa, nisi postea eam Papa confirmaret, hoc dicit secundum verum & communem intellectum.*

Si objicias cap. Cum jam dudum, de Præbend. ibi: *Cum multa per patientiam tollerentur, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente justitia, non debeant tollerari.* Ubi Gloss. verb. *Per patientiam*, inquit: *Et tamen per talem patientiam non fit dispensatio.* Ergo neque per dissimulationem in d. textu: *Quia circa.*

Responderetur: aliud esse impunitate ac facto Principem tolerare; tunc enim non inducitur dispensatio, juxta d. c. *Cum jam dictum*; aliud vero respondendo dicere, toleramus vel toleratur; tunc enim dispensat, juxta d. cap. *Quia circa*, ubi in fine Glossa, sicut audivimus, tradit hunc intellectum, quem plures sequuntur apud Sanchium lib. 2. disp. 38. n. 12.

Sed hic intellectus (inquit ille) proxsus displicet. Quia textus solum habet, Episcopum dissimulare posse, ut remaneant in tali Matrimonio, mediante dispensatione subreptitia contracto, si ex separatione grave imminat scandalum: ergo non dispensat Pontifex. Secundò:

Obiecto eni
Glossa.

505.
Solvitur, eni
ead.

506.
Pontifex ibi
de novo dis-
pensavit
propter peri-
culum scans-
dali.

Obijciat
cap. 8. de
Præb.

507.
Solvitur.

Solutio dis-
plicet San-
chio.

quia etiam si illa dissimulatio vim dispensationis obtinisset, oporteret, ut licite permanerent in Matrimonio, denuò illud inire; nec ex sola dispensatione possent illi permanere in Matrimonio: sed Pontifex tantum dicit, esse tacendum & dissimulandum; ergò minimè dispensat. Ita Sanchez.

508.
Arg. Au-
toris.

Ego autem sic argumentor: textus habet, Episcopum posse dissimulare, & Pontifex dicit, esse tacendum & dissimulandum; ergò ipse dispensat, seu confirmat dispensationem antea datam, suppleto ejus defectum, propter scandalum, quod aliàs sequeretur. Cum enim Pontifex posset dispensare, aut dare Episcopo potestatem dispensandi, quæ ratio dissimulandi & tacendi, ac permitteodi peccatum, saltem materiale, fortè etiam formale, fornicationis, ubi commodè posset illud impediri?

Dico: Fortè etiam formale: quia fortè erant in mala fide, & dolosè talem causam falsam proposuerant, & poterant facile novam dispensationem obtinere, proponendo veram causam, scilicet periculum gravis scandali. Et undè constat, quòd nolissent petere, si Episcopus eis defectum dispensationis habitæ detexisset?

509.
Proponitur
casus d. c. 6.
de Consang.
cum intelli-
gitur Aucto-
ris.

Gloss. ibi hisce verbis proponit casum: *Quidam nobilis contraxit Matrimonium cum quadam muliere, qua ipsum attingit quinto gradu consanguinitatis, de qua filiam unicam suscepit, tandem mortua fuit ipsa filia: post mortem filia supplicavit nobilis Domino Papa, ut favore filia quam de ipsa suscepit, dispensaret, ut in simul remanere possent (adhibendo scilicet ea, quæ necessaria erant ad revalidationem Matrimonii, prius invalide contracti, ut probè ipsi noverant, aliàs non petissent dispensationem) Episcopus loci, visâ indulgentiâ, cum obtenta esset ex falsa causa, dubitavit, utrum possent, prætextu hujus indulgentiæ, sic remanere (id est, de novo contrahere) significavit hoc Domino Papa (antequam de novo contraxissent) addens, quod ex separatione illorum (qui jam antea diu conjuncti fuerant, quamvis invalide) magnum scandalum imminabat. Respondet Papa, quòd ipse poterit dissimulare, ut remaneant in copula sic (invalide) contracta (si facerent ea, quæ de jure naturæ requirebantur ad revalidationem) propter scandalum quod imminabat, si separarentur. Sic ego intelligo dictum casum, malè aut benè, judicent alii.*

510.
Occurritur
objectioni.

Neque obstat: quòd Pontifex non meminerit iteratæ celebrationis Matrimonii, nam illa supponitur, tamquam jure naturæ necessaria; & ideo sufficienter subintelligitur, eo ipso quòd Pontifex concedit licentiam permanendi in Matrimonio invalide contracto; cum aliàs sine peccato non possint permanere.

Replica ex
Sanchez.

Planè, reponit quispiam; sed in casu nostro poterant permanere sine peccato formali; ibi enim (inquit Sanchez) conjuges bonâ fide existimabant, se legitime conjugatos esse, & ex veritatis detectione, timebatur grave scandalum: Quapropter Pontifex tacendum & dimissimulandum esse dicit, illosque in Matrimonio illo putativo, & invincibili ignorantia excusato,

permittendos esse. Sic ille.

Credat qui volet. Quis revelavit Sanchio illam bonam fidem conjugum, quæ existimabant, se legitime conjugatos? Certè Pontifex nullam facit mentionem bonæ fidei. Et non est verosimile, Episcopum dispensationem, datam ex falsa causa, executioni mandasse; cum, ut audivimus ex Glossa, Episcopus, visâ dispensatione seu indulgentiâ, dubitaverit, utrum foret valida, & ideo consuluerit Pontificem. Ergo non est verosimile, quòd ante rescriptum Pontificis, prætextu illius dispensationis, permiserit conjuges iteratò contrahere. Et ideo hic intellectus Sanchii nobis minus placet.

Ut ut sit, ex d. textu, juxta communioem ejus intellectum, habetur, non sufficere ad validam dispensationem, quòd narrata fuerint vera tempore præcedenti. Aliàs Pontifex non diceret; *Dissimulare poteris*, sed potiùs absolutè, posunt in copula sic contracta permanere, etiam secluso omni scandalo.

Quòd etiam non sufficiat, preces esse veras tempore tantum subsequenti, putà quando Ordinarium vel Confessor exequitur dispensationem Pontificis, probat Sanchez lib. 8. disp. 30. n. 4. ex cap. 9. de Rescript. in 6. *Si eo tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel sine cura mandatum provideri, ad obtinendum curatum beneficium, idoneam non habebas aetatem: tibi, licet nunc legitima effectus sis aetatis, auctoritate litterarum hujusmodi (cum tempore data ipsarum adhuc non esses idoneus) de beneficio, curam animarum habenti, nequaquam poterit provideri.*

Ubi Gloss. verb. *Si eo, 1.* inquit: *In literis ad beneficia impetratis, inspicitur tempus data; unde per illas beneficium curatum obtinere non poterit, quia licet nunc sit major, illo tempore minor erat.*

Sed contra Gloss. ibi. verb. *Si eo, 2.* oppositum significat dicens: *Contradicit ad hanc inf. de Prebend. Et cui provideri ubi sic legitur: Et cui provideri mandatur simpliciter de prebenda proximo vacatura, Sacerdotalis prebenda conferri non potest, si nondum in aetate tali existat, quòd possit ad Sacerdotiû promoveri.* Ubi Gloss. verb. *Nondum*, ait: *Ergò non inspicimus tempus data, sed tempus vacationis: ut, si tunc est in aetate, benè quidem: aliàs sequentem expectet.* Sed contra sup. eod. lib. de Rescript. *Si eo tempore, ubi non inspicitur tempus, quo vacat beneficium cum cura; imò solum tempus data.* Ecce contradictio, de qua Gloss. sup.

Sequitur solutio: *In curatis*, inquit, *beneficijs, & in ipsorum impetratione, major idoneitas requiritur, quam in Sacerdotalibus prebendis, sup. eod. tit. & lib.* Et cum in illis, sup. de Elect. isto lib. Statutum: *& ideo favorabilior est hac gratia, quam illa. Præterea: hic loquitur generaliter quod genus civiliter est intelligend. ff. de Servit. l. Si cui.* Præterea gratia illius Sacerdotalis, saltem in altera parte, est duratura; hic autem posset gratia in totum extinguì. *Pone enim, quòd omnes prebendæ ibi essent Sacerdotales; si ergo ille, qui impetravit provideri de beneficio cum cura, vel sine cura, tunc non erit aetatis idonea: pro ea parte, quæ de curato expressit, sunt litteræ vitiosæ: si autem simpliciter impetravit*

511.
Reprobatur.

512.
Non sufficit,
quòd preces
tempore sub-
sequenti dis-
pensationem
Papa vera
sint. Proba-
tur ex San-
chez per e.
9. de Res-
cript. in 6.

513.
Objectioni.

514.
Solutio.

impetravit super primo beneficio, curatum non debetur, sup. eod. Cum in illis: sed secus cum impetro provideri de prebenda, ut hic vides. Io. And.

§ 15. Dicitur cap. 9. non evincit sententiam Sanchez. Quid vobis videtur, nunquid evincitur per d. cap. Si eo tempore, in dispensationibus inspiciendum esse tempus datæ, & non sufficere, narrata esse vera tempore executionis? Sed cur potius ex eo cap. hoc concluditur, quam ex d. cap. Ei cui provideri, oppositum?

Oppositæ opinio est Garcia. Illa ergo opinio Sanchez non est omnino certa, & contrariam docet Garcia tract. de Benefic. part. 6. c. 2. n. 283. ibi: Unde inferitur, ad dispensationes Matrimoniales, quæ committuntur Ordinariis, ut dixi, cum clausula: Quod diligenter se informant, & si repererint, preces veritate niti, dispensent, quod sufficiat narrata esse vera, & verificari tempore executionis ipsius dispensationis, seu commissionis, licet tempore datæ literarum non essent vera, & ita videtur praticari: nam articuli, qui fiunt pro verificatione dispensationum, semper loquuntur de tempore præsentis, & non de tempore datæ.

§ 16. Quamvis contrarium, scilicet narrata debere esse vera tempore impetrationis & relationis factæ Papæ, & non postea tempore executionis, teneat Corduba in Sum. q. 45. opin. 2. pun. 1. & Ioan. Gutierrez qq. Canon. lib. 2. c. 15. n. 131. & 133. & Tho. Sanchez de Matr. lib. 8. disp. 30. n. 4. & 5. ex Abbate in cap. Quia circa, de Consang. n. 4. qui ait: quod veritas narratorum in dispensatione est consideranda secundum tempus impetrationis; non enim sufficit, narrata prius fuisse vera, vel post impetrationem verificata, quando veritas causarum narratur de præsentis. Et quod necesse sit probare, narrata esse vera tempore impetrationis, docent etiam Rebuffus ad leges Gallicas 2. to. tit. de Rescript. in præfat. n. 56. & Mascardus de Probat. conclus. 1128. n. 22. Ita Garcia.

Et continuo subiungit: Sed Abbas ibi non loquitur de nostris terminis; scilicet, quando dispensatio committitur alicui cum d. clausula: Quod se informet, & si repererit preces veritate niti, dispenset, sed loquitur de dispensatione in forma gratiosa, in qua certum est, veritatem narratorum considerandam esse secundum tempus impetrationis..... Et ita etiam accipiendi sunt Rebuffus & Mascardus. Sic ille.

§ 17. Sed quæ sit dispensatio in forma gratiosa, ibi non dicit. Videtur intelligenda dispensatio, quæ simpliciter committitur, sine ulteriori informatione, id est, sine d. clausula: Quod se informet &c. ita ut Pontifex per se ipsum completè dispense, & tantum committat Ordinario ejus intimationem seu declarationem.

Ita accipio ex eod. Auctore in principio d. cap. Executores, inquit, qui hodie dantur pro executione literarum Apostolicarum super beneficiis vacantibus, alii dantur pro executione literarum in forma gratiosa, id est, quando collatio fit à Papa, & non committitur alteri faciendâ ad inducendum, seu immittendum provivum in possessionem beneficii &c. Et tunc procul dubio veritas narratorum spectanda est se-

cundum tempus impetrationis, alioquin erit dissipatio & non dispensatio, & Pontifex erit iniquus dissipator, dispensando utique sine causa.

Atque hæc est ratio, per quam probat Sanchez suam sententiam dicens: Pontifex ipse vel Pœnitentiarius est, qui reverà dispensationem concedit: & solam executionem Ordinario vel Confessori remittit, præmissa veritatis precum examine. Ne ergo illi sint iniqui dissipatores, oportet tunc veram esse causam.

Addit aliam probationem: quia sensus ejus clausulæ: Si preces veritate nitantur, is videtur esse: Si preces mihi propositæ veræ sunt, At non dicuntur veræ propositæ, si vel tempore præcedenti, vel subsequenti verificentur, si, quando Papæ vel Pœnitentiario proponuntur, non sunt veræ. Sic ille.

Sed contra: non esset iniquus dissipator Pontifex, si ita diceret: Dispensa, si preces tempore, quo dispensabis, vera sint, veluti dum concedit potestatem dispensandi, aut dat mandatum dispensandi, non est iniquus dissipator; tamen si tempore concessionis aut mandati non adfit justa causa. Iam autem dispensatio, de qua hic loquimur, potius videtur esse mandatum dispensandi, quam actualis dispensatio.

Sic enim sonat commissio, ut ibidem Garcia h. 105. Discretionis tuæ, de qua in his specialem in Danino fiduciam obrinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus deposita per te omni spe cuiuscumque muneris aut præmii, etiam sponte oblata, à quo te omnino abstinere debere monemus, de præmissis te diligenter informes, & si per informationem repereris, preces veritate niti, super quo tuam conscientiam oneramus, tunc dispenses &c.

Quis dicit, hanc commissionem esse injustam dispensationem, eò quod tempore commissionis preces veritate non nitantur? Neque enim hic est dispensatio sine justa causa; sed committitur dispensatio, suppositâ justâ causâ; quod autem tempore commissionis sit, vel non sit justa causa, quid hoc facit ad justitiam dispensationis, dummodo tempore, quo Commissarius dispensat, reverà talis causa reperitur? Quod si Pontifex daret hujusmodi commissionem, quando nulla specialis causa dispensandi fuit allegata, num ideo esset iniustus dissipator?

Audite Gobatium sup. n. 677. (ubi pro sententia Garcia adducit Tamburinum et. 2. de Matr. c. 12. §. 3. dicentem, eam esse probabilem) singulariter, inquit, notandum, quod procuratores foranei, seu extra urbem Constantiam commorantes, non soleant in supplicatione pro dispensatione in tertio & quarto gradu adferre ullam specialem causam, & tamen obtinent Rescriptum dispensativum cum clausula: Sæpe preces veritate nitantur, & rationabilis aliqua causa intercedat, angustia loci, scandali vel infamie mulieris, dotisq; competentis à viro augenda, vel alia similis.

Censes autem, hujusmodi rescriptum esse iniquam dispensationem, & Illustrissimum Dominum Nuntium, residentem in Curia Constantiensi, fore iniquum dissipatorem? Cur ergo

§ 18. Probatio sententia Sanchez.

Alia probatio.

§ 19. Objectio.

Tenor commissionis dispensandi.

§ 20. An foret in iusta se pro tunc preces veritate nota nitantur.

§ 21. Probatur quod non ex praxi, teste Gobatio. Tamburinus.

Pontifex erit iniquus dissipator, si, propositis sibi causis, mandet Ordinatio, ut dispense, si preces nitantur veritate eo tempore, quo perficitur dispensatio? Ut verum fatear, non video in ea re iniquitatem.

522. *Rescriptum quoddam Nuntij Apost. pro illa opinione, ex Gobat.*
 Imò, si credimus Gobatio sup., in Curia Illustrissimi Domini Nuntii nequidem observatur doctrina Garciae sup. n. 286. ubi, ut vidimus, admittit sententiam Sanchez in casu, quo Pontifex dispense in forma gratiosa, ut patet ex hoc rescripto, dato ex Curia Nuntii Apostolici, dato, inquam, anno 1665. in favorem cujusdam NN. qui cum impetrasset dispensationem pro Ordinatione extrà tempora cum clausula: *Cum tamen, ut asseris, beneficio arctatus exiit*; fuissetque rejectus ab actuali Ordinatione, idcirco, quòd tempore datæ dispensationis nec fuerit beneficio instructus, nec ejusdem tunc capax, utpotè nequidem primà tonsurâ ornatus; recurrit ad Illustrissimum Dominum Nuntium Lucernensem, à quo emanarat illa dispensatio, retulitque scripto hoc responsum; posse ad Ordines admitti, modo tunc adsint requisitæ conditiones, quando re ipsâ confertur Ordo. Ita refert Gobat tract. 8. n. 751.

523. *Aliud rescriptum.*
 Et addit: Ex qua eadem Curia seu Aula fuit in omninò simili causa immediatè ad me expeditum responsum his verbis: *Similes dispensationes, ut R. V. est bene informata, valent suo loco & tempore, id est, si orator non erat arctatus Beneficio, quando supplicavit pro dispensatione, sed tamen illius collationem brevi sperabat, is tunc frui poterit facultatibus hujus Nunciaturæ, quando realiter beneficiatus existet. Hæc enim conditio dicit Illustrissimus meus, quòd concesserit, & concedet, non solum extra tempora, sed etiam alias dispensationes, quæ non possunt sortiri suum effectum, nisi conditio impletâ &c. Lucernæ 15. Julii an. 1666.*

Anton. Lepori Secretar.
 Videtur ergò sufficere ad justitiam dispensationis, ut scilicet non sit iniqua dissipatio boni communis; quòd causæ verificentur eo tempore, quo dispensatio habet effectum; nam solus effectus opponitur observationi legis, v. g. Ordinatio extrà tempora, Matrimonium inter consanguineos &c.

524. *Pontifex non solet sic dispensare.*
 Et verò si Nuntius Apostolicus sic rectè dispense, cur non etiam Sedes Apostolica sic rectè posset dispensare, si vellet? Non video, quid obstet. At nunquid vult Pontifex sic dispensare? Ipsum consule & Curiam ejus, & non dubito, quin negativum responsum impetrabis. Quidquid sit de Curia Constantiensis aut Lucernensis, quæ sunt Curiae particulares, & ideo earum stylus non facit legem universalem: non puto Curiam Romanam, quæ est universalis totius Ecclesiae, talem modum dispensandi observare; cum communis sententia doceat, tempore, quo dispensatio Romæ expeditur, aut tempore, quo Ordinarius eam exequitur, preces debere niti veritate.

525. *Aligua dispensationem requirere veritatem narratorum tempore expeditionis Ro-*

manæ, etiam Garcia docet sup. n. 287. Rogas, quæ isthæc? Dispensatio cum copula, in quâ impetrantes narrant, inter eos copulam præcessisse, & quòd, nisi Matrimonium inter eos contraheretur, ipsa diffamata & innupta remaneret, graviusque exinde scandala possent verisimiliter exoriri: hanc, dico, dispensationem censet d. Auditor non valituram fuisse, si ista non essent vera tempore impetrationis, sed postea consultò copulam habuissent, ut infamia & nota possent verificari, idque propter fraudem & dolum, quæ alicui patrocinari non debent, cap. *Sedes*, cap. *Ex tenore*, de Rescript. Et sic procedet (inquit ipse) sententia Cordub. sup. non aliàs.

Undè Sanchez sup. disp. 30. n. 5. inquit, Ordinatios vel Confessores, quibus hæc dispensationes committuntur, cautissimos se habituros esse, dum precum veritatem examinant. Nam facillimò negotio decipientur, solam causæ veritatem examinantes: cum sæpè contingat ejus veritas post concessionem. Romæ factam; v. g. allegatur foemina jacturam samæ passam esse, ex frequenti conversatione cum viro, cui nuptura est, & sæpè ea infamia post tempus datæ dispensationis suborta est. Hæc ille.

Notat autem Gobat sup. tr. 9. n. 677. circa finem, Garcia dixisse: *Consulto copulam habuissent*, id est, ex communi consilio fuisset imprægnata, ut infamia & nota posset verificari. Ex quo arguit, ipsum aliud sensisse de casu, quò fuit absque prædicta intentione secuta imprægnatio, periculumque infamiae verificatum eo solo tempore, quo commissarius erat functurus officio sibi demandato. Atque ita resolvi (inquit Gobat) re adhuc integrâ.

Credo te ita resolvisse. Sed an bene, hoc quaeritur, & judicent alii doctiores; ego quippe in hæc materiâ tantâ sententiarum varietate intricatâ, libentius disco, quàm dico, ne audeam docere quòd nescio. Hoc scio, in dispensationibus Matrimonialibus, à quibus dependet valor actus, expedire omninò, ut sequamur partem tutiorem, id est, evitemus periculum invaliditatis, quantum commodè fieri potest, ut evitentur plura incommoda, & pericula sæpè animarum, quæ alioqui facile oriri possent, maxime quando res adhuc est integra, Matrimonio scilicet nondum inito. Et hinc etiam suadeo, ut,

CONCLUSIO XI.

Qui habet plura impedimenta non connexa, ejusdem vel diversæ speciei, per se loquendo omnia simul explicet, ut dispensatio valeat.

Quando unum impedimentum diversæ speciei in altero includitur, v. g. publica honestas in affinitate, superius diximus, an debeat utrumque explicari; vide Conclus. 527. Ubi

pensatio requirit veritatem narratorum tempore expeditionis Romana, ex Garcia.

Cautela magna adhibenda est in examine veritatis precum, ex Sanchez.

526. *Expenditur quaedam verba Garcia, ex Gobat.*

In dispensationibus matrimonialibus oportet sequi partem tutiorem.

527. *Omnia impedimenta diversa speciei non*